RESPUBLIKA
MILLIY KITOB PALATASI
INV. №

Kuch — adolatda

Adolat

O'zbekiston Respublikasi ijtimoiy-siyosiy va huquqiy gazetasi

1995 yil 22 fevraldan chiqa boshlagan ✼ 2002 yil 5 iyul ✼ juma ✼ № 26 (365) ✼ sotuvda erkin narxda

•Бир сўз билан айтганда, жамиятимизнинг бугунги ҳаёти, унинг барча қувончли, шу билан бирга, машаққатли, оғир томонлари матбуот ва оммавий ахборот воситаларида ўзининг қанчалик холисона аксини топса, жамиятимизда шунчалик адолат ва тўғрисўзлик муҳити ҳукмрон бўлади.

Ислом КАРИМОВ.

Ғалла мустақиллиги йўлида

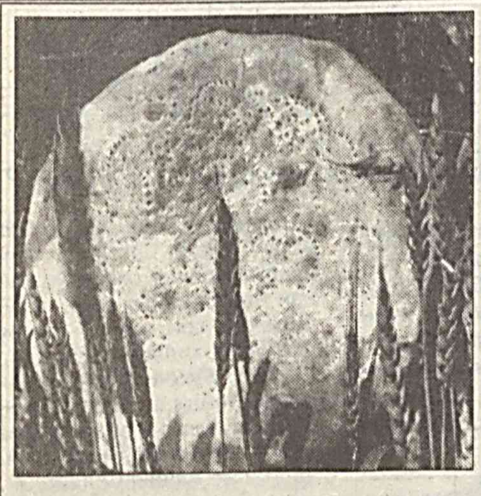

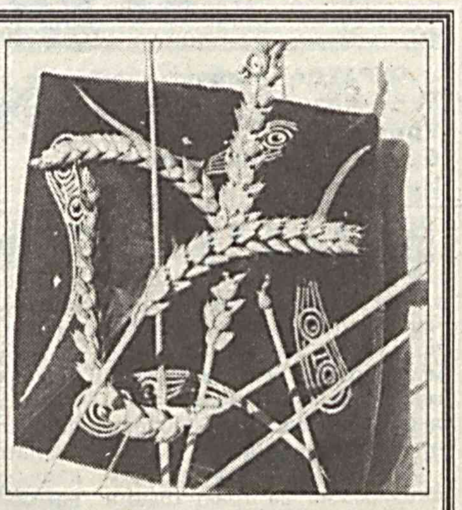

Ҳаммамиз яхши биламиз, яқин-яқингача Ўзбекистонда ғаллага иккинчи даражали экин сифатида қараб келинган. Собиқ Иттифоқ раҳбарлари сиз пахта етиштиришни кўпайтираверинг, ғаллани бошқа республикалардан, хориждан келтириб берамиз, деган вазифани юклашган эди.

Шу туфайли ҳатто остонамиз остигача ғўза экилди. Пахта яккаҳокимлиги туфайли ерларимиз чарчади. Одамлар қишлоқда туриб мол-ҳол қилолмай қолишди. Тегирмонда янги тортилган ундан ёпилган хуштаъм, магзи тўқ нонларни унутгандек бўлдилар. Сабзавот, картошка, помидор ва бошқа зарур экинларни экишни ҳатто эсдан чиқардилар...

Яхшимки, юртимизда истиқлол офтоби ярақлаб чиқди. Узоқни кўзлайдиган доно раҳбаримиз, тадбиркор Йўлбошчимиз Ислом Каримов мустақилликнинг дастлабки йиллариданоқ халқ фаровонлигини оширишнинг асосий йўлларидан бири – Ўзбекистонда ғалла мустақиллигини таъминлашдир, деган масалани қўйдилар.

Уз қудратига таянган, ҳукумат режасига ишонган халқимиз мана бир неча йилдирки тобора ғалла етиштиришни кўпайтириб боришга муваффақ бўлмоқда. Ҳўш, бунга қандай эришиляпти, деган савол туғилиши мумкин.

ОМБОРИ БУҒДОЙГА ТЎЛГАН ЮРТНИНГ БОШИ ЯХШИЛИКДАН ЧИҚМАЙДИ

Бу аслида қишлоқда ўтказилаётган туб иқтисодий ислоҳотлар самараси десак муболаға бўлмас. Ислоҳотлар туфайли қишлоққа янги, илғор техника воситалари кириб келди. Мўл ва сифатли ҳосил етиштиришнинг илғор технологиялари қўлланилмоқда. Замонавий агротехникадан кенг фойдаланиляпти.

Энг асосийси инсон омилига катта эътибор берилмоқда. Яъни деҳқонни ернинг ҳақиқий хўжайинига айлантириш йўлида катта ишлар қилинди. Энди деҳқонлар қанча яхши ишлаб, мўл ҳосил етиштирсалар унинг самарасидан аввало ўзлари кўпроқ манфаатдор бўлишлари мумкинлигини англаб етдилар. Шу сабабли ҳам ғалла хирмонларимиз йил сайин улканлашиб бормоқда.

Республика Қишлоқ хўжалиги вазирлигидан олинган тезкор маълумотлар буни яққол тасдиқлаб турибди. Ўтган йил кузда юртимиз деҳқонлари жами 1 миллион 248,9 минг гектар ерга, шу жумладан 1 миллион 69,5 минг суғориладиган майдонларга барака уруғи қадашган эди. Ҳалол, фидокорона қилинган меҳнат ўз самарасини берди. Барча майдонларда мўл ва сифатли ҳосил етиштирилди.

Халқимизда «Даладагиси эмас, хирмондагиси ҳисоб» деган доно нақл бор. Дарҳақиқат, далада ҳосил кўп бўлса-ю, у ўз вақтида ўриб-йиғиб олинмаса, йил бўйи қилинган меҳнат, сарфланган маблағ қисқа муддатда ҳавога совурилиши мумкин. Буни чуқур англаб етган барча вилоят ва туманларда, хўжаликларда ғалла ўрим-йиғимига пухта тайёргарлик кўрган ҳолда киришилди. Далада тер тўкаётган одамларнинг унумли ишлашлари, техника воситаларининг тўхтаб қолмаслиги чоралари кўрилди. Бу тадбирлар ўз натижасини берди.

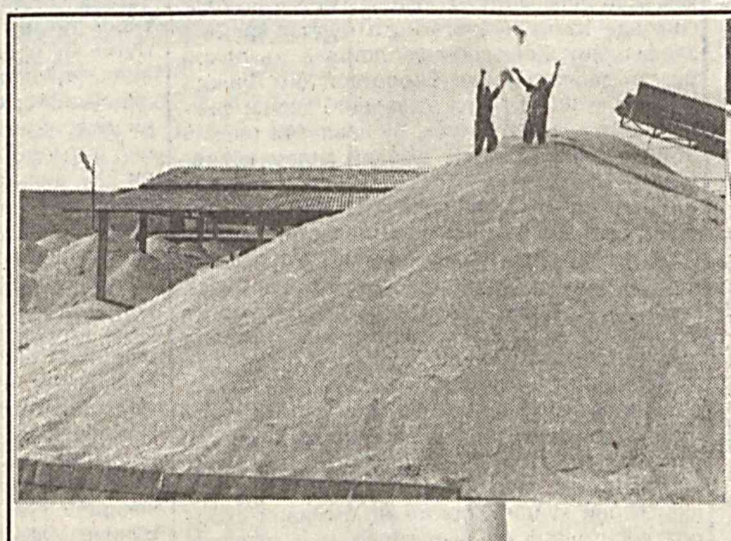

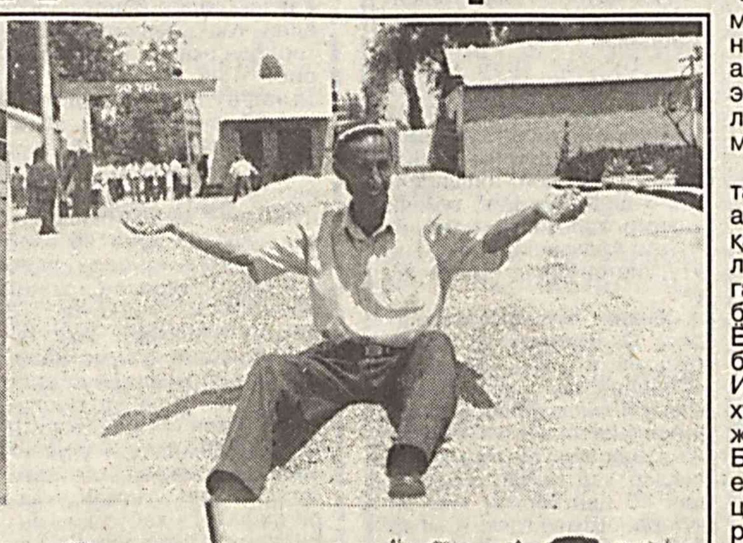

Наманган вилоятининг Поп тумани ғаллакорлари Фарғона водийсида биринчи бўлиб дон тайёрлаш режаси бажарилганлиги ҳақида ғалаба рапорти берган эдилар. Улар ҳар гектар ердан 45 центнердан ҳосил олиб, 21652 тонналик хирмон уйишди.

Аммо ҳали далаларда ҳосил мўл. Айни кунларда пайкаллардаги бор донни нес-нобуд қилмай қисқа муддатда йиғиштириб олиш чоралари кўрилмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Хирмон бўлиб тўкилди дон... 2. «Поп» ширкат хўжалиги раиси Қаҳрамон ҚУРБОНОВ хурсандчилигининг чеки йўқ. Чунки у бошлиқ хўжалик миришкорлари ҳар гектар ғаллазордан 55 центнердан дон йиғиштириб олишга муваффақ бўлишди. 3. Туман ҳокими, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси депутати Рустамжон Исматуллаев ўрим илғорларига мукофот топширмоқда. 4. Дала бошида янги буғдой унидан тайёрланган бўрсилдоқ нонни иссиқ чой билан тановвул қилишга нима етсин.

Турғунбек МАҲКАМОВ олган суратлар.

Минглаб илғор пудратчилар ўрим-йиғимнинг дастлабки икки-уч кунидаёқ шартномавий мажбуриятларини бажариб қўйдилар. Уларнинг ортидан бригадалар, хўжаликлар, туманлар, вилоятлар ғалаба марраси сари дадил етиб кела бошладилар.

Дастлаб Сурхондарё вилояти ғаллакорлари дон тайёрлаш режаси адо этилганлиги ҳақида июнь ойининг ўрталаридаёқ ғалаба рапорти бердилар. Ўша пайтгача вилоят миришкорлари ҳар гектар ердан 42 центнердан ҳосил кўтариб, 224 минг 800 тонналик улкан хирмон бунёд этдилар. Ҳозирга келиб эса Сурхон воҳаси ғаллакорларининг тайёрлаган сара дон хирмонлари 400 тоннадан ошиб кетди.

Мавжуд ерлардан унумли фойдаланишда Андижон вилояти ғаллакорлари карвонбошилик қилишмоқда. Андижонликлар замин саховатини ошириш деҳқонга боғлиқлигини бу йил яна бир карра исботладилар. Вилоятда ҳар гектар ердан ўртача 76,6 центнердан сара дон ҳосили ўриб олишга муваффақ бўлинди. Уларнинг ҳозиргача уйган хирмонлари 415 минг тоннадан ошиб кетди. Агар ҳамма ғаллакорлар ҳам «Андижон тажрибаси»ни чуқур ўрганиб, ҳосилдорликда улар даражасига ета олсалар, омборларимиз донга тўлиб, юртимизда фаровонлик, шодиёналик янада барқарор бўлиб кетади. Зеро, омбори буғдойга тўлган юртнинг боши яхшиликдан чиқмайди, дейишади донолар.

Шунингдек, ҳозиргача қарийб 470 минг тонналик хирмон уйган қашқадарёлик, 460 минг тоннага яқин дон тайёрлаган фарғоналик, 346 минг тонна атрофида ғалла ўриб-янчиб олган самарқандлик, 282 минг тоннадан ошириб дон ишлаб чиқарган наманганлик миришкорлар шаънига ҳар қанча мақтов гаплар айтилса арзийди. Уларнинг фидокорона меҳнатлари билан бу йил республикамизда мисли кўрилмаган даражада дон ўриб-янчиб олинди. Буни қуйидаги рақамлардан ҳам билса бўлади.

Хусусан, республикамиз далаларидан 3 июлга қадар 3 миллион 442 минг тонналик хирмон уйилди. Ҳар гектар ердан ўриб-янчиб олинган ғалла ҳосили қарийб 40 центнерни ташкил этди. Ваҳоланки, ўтган йили юқоридаги санагача 3 миллион 55,3 минг тонна дон тайёрланиб, ҳосилдорлик 29 центнерга етганди. Орадаги гектар бошига мана шу деярли 11 центнерлик фарқ юртимиз аҳолисига қанча-дан-қанча серобчиликни олиб келди, десак муболаға бўлмас.

Ҳали далаларда 180 минг гектарга яқин ердаги ҳосил бор. Уни қисқа муддатда саранжомлаб олсак, ялпи хирмонимиз 4 миллион тоннадан анча ортиб кетиши аниқ. Бу маррани тезроқ эгаллашда биз барча ғаллакорларга омад тилаймиз.

Халқимиз «Меҳнатнинг таги роҳат», деб бекорга айтмайди. Пешона тери, қалб қўри, билак кучи билан мўл ҳосил етиштирган деҳқон ҳеч қачон кам бўлмаган. Мисол учун Ёзёвон туманидаги «Хонобод» ширкат хўжалигининг Икром ота номли фермер хўжалиги раҳбари Анваржон Исмоиловни олайлик. Бу чўл ўғлони 45 гектар ернинг ҳар гектаридан 55 центнердан хирмон кўтариб, давлатга 100 тонна уруғлик дон, 100 тонна товар дон сотибди. Шунингдек, жамоа учун 50 тонна донни ғамлаб қўйибди. Ҳисоб-китобларга кўра фермер хўжалиги биргина уруғлик ғалла сотишдан 6 миллион сўм даромад оларкан, «Қозон ҳам мой, чўмич ҳам мой», деб шуни айтсалар керак-да!

Ўзбекистонда Анваржон сингари, мард, танти, меҳнаткаш деҳқонлар жуда кўп. Улар ҳақида муҳтарам Президентимиз Ислом Каримов таъкидлаганларидек, «Қўлга киритилган бу катта ютуқлар замирида аввало ерга меҳр қўйиб, унга ҳақиқий эгалик қилаётган деҳқонларимизнинг фидокорона меҳнати, иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш, қишлоқ хўжалигига замонавий технологияларни жорий этиш, тупроқ шароитига мос ғалла навларини танлаб экиш борасидаги бой тажрибаси, бир сўз билан айтганда, деҳқончилик мактабининг шуҳратини тиклаш йўлидаги интилишлари мужассамдир, десак, ҳеч қандай муболаға бўлмайди».

Ҳа, Ўзбекистонлик ғаллакорлар бу йил мисли кўрилмаган даражада ҳосил етиштириб, унинг ҳаммасини саранжомлаб олишларига оз фурсат қолди.

Каримжон РИХСИЕВ,
«Адолат» мухбири.

• (Бу мавзуга оид мақолаларни 2-бетда ҳам ўқийсиз).

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

ФАРМОНИ

Матбуот ва ахборот соҳасида бошқарувни такомиллаштириш тўғрисида

Ўзбекистон Республикасининг «Оммавий ахборот воситалари тўғрисида»ги ва «Ноширлик фаолияти тўғрисида»ги Қонунларига мувофиқ ҳамда мамлакат ижтимоий ҳаётини демократлаштириш ва эркинлаштириш шароитида республика аҳолисининг ахборотга бўлган талаб-эҳтиёжларини янада тўлиқроқ қондириш, оммавий ахборот воситалари, ноширлик ишлари ва матбаачиликни кенг кўламда ривожлантиришга кўмаклашиш, ахборот хизматларининг замонавий бозорини шакллантириш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитаси Ўзбекистон Республикаси матбуот ва ахборот агентлиги этиб қайта ташкил қилинсин.

2. Қуйидагилар Ўзбекистон Республикаси матбуот ва ахборот агентлигининг асосий вазифалари этиб белгилансин:

оммавий ахборот воситаларининг мустақил фаолиятига доир конституциявий ҳуқуқлар ва қонунчиликнинг сўзсиз бажарилиши, сўз ва матбуот эркинлиги кафолатлари таъминланиши мониторингини олиб бориш;

республика фуқароларининг ахборотга бўлган талаб-эҳтиёжларини янада тўлиқроқ қондириш, аҳолининг, аввало ўсиб келаётган ёш авлоднинг билим, маънавий ва маданий савиясини ошириш манфаатларидан келиб чиққан ҳолда оммавий ахборот воситаларини, ноширлик ишлари ва матбаачиликни кенг миқёсда ривожлантиришга кўмаклашиш;

ноширлик ва матбаачилик фаолияти, оммавий ахборот воситалари, даврий нашрларни тарқатиш, шу жумладан, мазкур фаолият турларида рўйхатга олиш ишларини бажариш соҳаларида давлат сиёсатини амалга ошириш;

нашриётлар, оммавий ахборот воситалари, телевидение, радиоэшиттириш ҳамда республика ахборот бозорининг бошқа қатнашчилари томонидан ахборот соҳасида амалдаги қонунчиликка риоя этилиши устидан мониторингни амалга ошириш;

ахборот тайёрлаш, тарқатиш ва ундан фойдаланиш соҳасида республика фуқаролари ҳамда юридик шахсларининг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоя этилишини таъминлаш;

ноширлик фаолиятини лицензиялашни ташкил қилиш;

ноширлик ва матбаачилик фаолиятида, даврий нашрларни тарқатишда ягона техникавий сиёсат ўтказиш;

реклама тайёрлаш, шунингдек уни оммавий ахборот воситалари орқали тарқатиш соҳасида давлат сиёсатини ишлаб чиқиш ва амалга оширишда қатнашиш;

ноширлик-матбаачилик фаолиятининг ишлаб чиқариш-техника базасини ривожлантириш ва янгилаш, стандартлаштириш ҳамда сертификациялаш соҳасидаги чора-тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш.

3. Қорақалпоғистон Республикаси Матбуот қўмитаси Қорақалпоғистон Республикаси матбуот ва ахборот агентлиги этиб; вилоят ҳокимликлари ҳузуридаги матбуот ҳудудий бошқармалари тегишли равишда матбуот ва ахборот ҳудудий бошқармалари этиб қайта ташкил қилинсин.

Тошкент шаҳар ҳокимлиги ҳузурида матбуот ва ахборот ҳудудий бошқармаси ташкил этилсин.

4. Ўзбекистон Республикаси матбуот ва ахборот агентлигига цензура, таҳрир қилиш, тақиқлаш ҳамда оммавий ахборот воситалари фаолиятига ўзгача тарзда ғайриқонуний аралашиш қатъиян ман этилади.

5. Ўзбекистон Республикаси матбуот ва ахборот агентлигига матбуот ва ахборот соҳасидаги қонунчиликни бузувчи давлат бошқаруви органларига, жойлардаги ҳокимият органларига, хўжалик юритувчи субъектлар ва уларнинг мансабдор шахсларига ўз ваколати доирасида қонунучиликда белгиланган тартибда қарорлар (тақдимномалар) юбориш ҳуқуқи берилсин.

Белгилаб қўйилсинки, Агентликнинг ўз ваколати доирасида қабул қилган қарорлари ва тақдимномалари вазирликлар, идоралар, маҳаллий ҳокимият ва бошқарув органлари, муассасалар ва ташкилотлар, мулкчилик шаклидан қатъи назар хўжалик юритувчи субъектлар ва уларнинг бирлашмалари, мансабдор шахслар ва фуқаролар томонидан ижро этиш учун мажбурий ҳисобланади.

Оммавий ахборот воситалари ҳамда нашриётлар томонидан матбуот ва ахборот соҳасидаги қонунчилик мунтазам равишда бажарилмаган ҳолларда Ўзбекистон Республикаси матбуот ва ахборот агентлиги уларга берилган лицензия ҳамда рўйхатга олиш тўғрисидаги гувоҳноманинг амал қилишини суд орқали тўхтатиб қўйишга ҳақлидир.

6. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги тегишли идоралар билан биргаликда бир ой муддат ичида қонунчиликка ушбу Фармондан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги таклифларни Вазирлар Маҳкамасига тақдим этсин.

7. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси бир ҳафта муддатда мазкур Фармонни ижро этиш юзасидан қарор қабул қилсин.

8. Ушбу Фармон матбуотда эълон қилинсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.
Тошкент шаҳри,
2002 йил 3 июль.

Ҳушёрлик — турмушимиз тарзи

ОГОҲ БЎЛИНГ, ЯХШИЛАР!

«Ўзингга эҳтиёт бўл, қўшнингни ўғри тутма», деганлари ростлигини Шайҳонтоҳур тумани «Сарҳумдон» маҳалласида яшовчи Зуҳра исмли фуқаро тўлиқ англаб етди. Одатда тўрт қаватли «дом»лардан иборат маҳаллалар фуқаролари кундуз кунлари эшикларини қулфламайдилар. Айниқса, ёзнинг иссиқ кунлари йўлакка сув сепиб эшикни ланг очиб қўйиш меҳмондўст ўзбекнинг гўзал фазилатларидандир.

Зуҳра исмли келинчак ҳам саранжом уйини кўз-кўз қилгандай эшикни баралла очдида, кечки овқатни тайёрлаш учун ошхонага кириб кетди. Бир пайт ниманидир олиш учун ўз ётоғига кириб борди. Не кўз билан кўрсинки, бегона йигит трюмо тортмасини очиб, у ердаги тилла узуклару, занжирини олаётган экан. Аввалига келинчак довдираб қолди, сўнг ҳушига келиб йўлакка чопиб чиқди-да, бор овози билан бақириб қўшниларни ёрдамга чақирди. Бирпасда ён қўшни-жон қўшнилар югуриб чиқишдию ҳали қочишга улгурмаган ўғрини ушлашди.

Энди мулоҳаза қилиб кўринг. Агар Зуҳра ўғрини вақтида кўриб қолмаганида қайси қўшнисини гумон қила оларди? Балки қайин бўйинларидан кўриб, оиласи бузилиб кетиши мумкин эди.

Яна бир воқеа кўпчиликни ҳайратга солмай қўймайди. Сабаби, Яккасарой тумани Шароф Рашидов кўча, 40-уйдаги фуқаролар ўғриларга чин юракдан икки қўллаб шахсий мулкларини бериб юборишган. Келинг, яхшиси содда жабрдийдаларнинг ўз оғизларидан эшитайлик:

– Рафиқам билан эрталабки чойни ичиб ўтиргандик, эшик жиринглаб қолди, – деб ҳикоя қилади пенсионер О. Иброҳимов. – Тўққиз қаватли «дом»имизда хонадонлар жуда кўп, тез-тез қўшнилар алмашиб турганлиги сабаблими кўпчиликни танимаймиз. Умуман турли миллат вакиллари истиқомат қилишади, таниш-нотаниш пайдо бўлиб қолади. Шунинг учун ҳамиша эшикни қулфлаб оламиз. Шундай қилиб эшикни очдим. Остонада хушбичим, замонавий кийинган йигит қўлини кўксига қўйиб салом берди. Қуюққина салом-аликдан сўнг ўз ниятини билдирди: «Амаки, биз «дом»ингизга яқинда кўчиб келгандик. Қўшнилар билан танишиш мақсадида худойи қилаётгандик. Илтимос, пешинга чиқсанглар», деди.

Ичкаридан хотиним чиққанди, уни ҳам мулозамат билан уйига таклиф қилди. Биз мана шундай, удумларимизни ҳурмат қиладиган қўшни кўчиб келганига хурсанд бўлиб худойига тайёргарлик кўра бошладик. Орадан бир соат ўтмай яна эшик жиринглади. Яна ўша йигит. У узр сўраб: «Илтимос, манти қасқонингизни бериб турсангиз» деди. Хотиним қасқонни олиб чиқди-да бемалол ишлатаверишларини таъкидлади. Айтилган вақтда ҳовлига чиққанимда бошқа қўшнилар ҳам йиғилишганди. Биз айтилган хонадонга чиқдигу, инсон зотининг арзимас матоҳ учун шунчалик тубанликка юз тутишга ҳайрон бўлиб ёқамизни ушлаб қолдик. Дарҳақиқат, меҳримизни қозонган «янги қўшни» ўғри бўлиб чиқди. Кимдир қозонини, кимдир чойгумини, яна бошқалар турли рўзғор буюмларини бериб юборганлари эсига тушиб чапак чалиб қолдилар.

О. Иброҳимовнинг гапини Хайрихон ая ачиниш билан давом эттирдилар:

– Манти қасқоним неча йиллик қадрдон рўзғор буюмим эди. Майли ачинмайман, мен фақат ўша ёшгина, забардаст йигитнинг худодан қўрқмай шунча қарияларни ташвишга қўйганидан куюнаман.

Ҳа, телевидение, матбуот орқали меҳр-оқибат, қўшничилик риштлари тўғрисида баҳс-мунозаралар бериб борилади. Бироқ юқоридаги ўз манфаати, бойлик илинжида ҳеч нарсадан тап тортмаган ўғри-муттаҳамлар инсонлар орасида гумон, ишончсизликни келтириб чиқарса нима ҳам дейиш мумкин?!.

Сизларга бундай мисолларни етказишдан мақсад шуки, ҳамиша огоҳ бўлинглар, яхшилар! Маҳаллангизда нотаниш кимса пайдо бўлиб қолгудек бўлса, ҳеч тортинмай кимлигини суриштиринг. Ана шунда разил шахсларнинг ўз режаларини амалга оширишларига ҳожат қолмайди.

Раъно МАҲМУДОВА,
«Адолат» мухбири.

Ғалла мустақиллиги йўлида

ПУДРАТЧИЛАР ҒОЛИБ

«Пудрат – элга қувват» дейди халқимиз. Дарҳақиқат ерни ижарага олган деҳқон ўзини унинг ҳақиқий хўжайини, деб ҳис қилиши табиий. Чунки у ўзига бириктирилган майдонлардан қанча кўп ва арзон ҳосил етиштирса хамёнига шунча барака киради. Шунингдек халқ ризқи ҳам кўпайиб, турмуши фаровонлашади.

Буни қалбдан ҳис қилган Бекобод тумани раҳбарлари ғалла етиштиришда ижара пудратини қўллаб, катта муваффақиятларга эришмоқдалар. Айни пайтда ғалла ўрим-йиғими авж олган ҳозирги палла ғалаба марраси етиб келган хўжаликлар сони тобора ортиб боряпти.

Тумандаги Абдураззоқ Мавлонов номли ширкат хўжалиги миришкорлари 1150 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 45 центнердан ошириб дон ўриб-йиғиб олишга муваффақ бўлишди. Хўжаликнинг илғор пудратчиси Арсид Халилов бошлиқ ғаллакорлар эса, 60 центнерлик маррага яқинлашиб қолдилар.

СУРАТДА: пудратчи Арсид Халилов, комбайнчи Ўрозбой Сарикулов бўлим бошлиғи Мурод Норматов ва хўжалик бош иқтисодчиси Абдумўмин Раҳматовлар далада.

Эркин БОТИРОВ олган сурат.

МАРРА – 29 МИНГ ТОННА

Мингбулоқ тумани ғаллакорлари бундан қарийб ўн кун илгари зиммаларига олган вазифаларини шараф билан уддаладилар. Улар ғалласи ўриб-йиғиб олинган майдонларнинг ҳар гектаридан 37,6 центнердан ҳосил олиб, 18 минг 500 тонналик хирмон уюшганди.

Аммо шунча ҳосил экин экилган майдонларнинг ярмидан кўпроқ қисмидан йиғиштириб олинди. Туман миришкорлари далалардаги ҳосилни чамалаб яхши кўрмоний 29 минг тоннага етказиш мажбуриятини олишган.

Шу мақсад йўлида ҳозир барча имкониятлар ишга солиняпти. Комбайнчилар, транспортчилар ўрим-йиғимга қатнашаётган бошқа меҳнаткашлар учун барча шароитлар яратилган. Дала шийпонида иссиқ овқат, чой, мева-чева муҳайё этилган. Зарур пайтларда таомлар дала бошига етказиб берилмоқда.

Комбайнларга, юк ташувчи автомашина ва тракторларга ҳам кўчма устахоналар малакали хизмат кўрсатаётир. Шу туфайли ўрим-йиғим суръати режа бажарилган бўлсада, бир дам сусайгани йўқ. Далаларда бир ҳосилнинг мисқолини ҳам нобуд қилмай ўриб-йиғиб олиш, уни ўз вақтида қабул пунктларига етказиб беришда «Гулбоғ», «Гигант» хўжаликлари, шунингдек, «Мадад», «Соҳибкирон», «Қамдамбой» сингари фермер хўжаликлари ғаллакорлари намуна кўрсатмоқдалар.

Гулжаҳон НУРИДДИНОВА,
«Адолат» мухбири.

Сурхондарёлик ғаллакорларнинг улкан ғалабасида жарқўрғонлик миришкорларнинг ҳам муносиб улуши бор. Тумандаги «Халкобод» ширкат хўжалиги деҳқонлари бу йил ҳалол меҳнат эвазига барча ғаллаларда баракали ҳосил етиштиришди. СУРАТДА: хўжалик ижарачиси Ўрол Амиров ва ҳосилот Абдухалил Хуррамовлар бўлиқ бошоқларни кўздан кечиришмоқда.

ВИЛОЯТДА БИРИНЧИ

Сирдарё тумани ғаллакорлари вилоятда биринчилардан бўлиб ғалла топшириш шартнома режасини бажардилар.

– Бу йил 8696 гектар майдонда деҳқончилик қилиб, ҳар гектаридан 32 центнердан ҳосил кўтардик. Қабул пунктларига 20600 тонна сара дон топширилди, – деди Сирдарё тумани ҳокими, Ўзбекистон халқ депутати Абдурашид Синдоров «Туркистон-пресс» мухбирига.

Меҳнат муваффақиятларига С. Раҳимов, Й. Охунбобоев номли, «Малик», «Сиддорободи» ширкат уюшмалари ғаллакорлари ўзларининг баракали улушларини қўшдилар. Мазкур хўжаликлар ҳар гектар майдондан 40 центнердан хирмон кўтарди. Шунингдек, «Сафар бобо», «Оқ чашма», «А. Темур», «Серобчилик», «Р. Кодиров» фермер хўжаликлари ҳам юқори кўрсаткичларга эришиб, айни кунларда дон топшириш бўйича ғаллакорлар такрорий экин экмоқдалар.

Бўз тумани ғаллакорлари жорий йилда жами 4 минг 795 гектар ғалла майдонининг ҳар гектаридан 52 центнердан ҳосил олиб, 24867 тонна буғдой етиштиришни режалаштирган эдилар. Шундан давлатга 14 минг 212 тонна сотилади ва 7512 тонна уруғлик дон тайёрлаш белгиланган эди. Иқлимда бўзлик ғаллакорлар сўзларининг устидан чиқдилар. Белгиланган режани ортиғи билан адо этишди. Айни кунларда ўрим-йиғим қизғин давом этмоқда.

Шу кунларда тумандаги 10 та ширкат хўжалигидаги ғаллазорларда йигирмадан ортиқ ўрим комбайнлари ўрим-йиғимда тинимсиз ишлатилмоқда. «Озод», «Янги ҳаёт», Улуғбек номли, Манноб Жалолов номли ширкат хўжаликлари режа бажаришда пешқадамлик қилмоқдалар.

Туман машина трактор парки комбайнчиларидан Машрабжон Раймивердиев, Акмал Файзиматовлар кунига 15-20 гектар майдондаги ғаллани ўриб-янчиб бермоқда.

Суратларда: 1. Тумандаги Манноб Жалолов номли ширкат хўжалиги бошқаруви раиси Мухтасархон Зокирова бошоқнинг бўлиқлигидан хурсанд. 2. Ғалла ўрилиб, пешма-пеш қабул пунктларига жўнатиляпти.

ДОЛЛАР КУРСИНИНГ ЎЗГАРИБ ТУРИШИ НИМАНИ АНГЛАТАДИ?

Ва ниҳоят Ўзбекистондаги тижорат банкларида ҳам АҚШ доллари эркин сотиб олинадиган ва сотиладиган бўлди. Аммо шуни таъкидлаш лозимки, унинг курси тез-тез ўзгариб турибди. Масалан, бундан бир неча кун олдин долларни сотиш ва сотиб олиш 1200/1100 сўмга тенг бўлган бўлса, кейинчалик бу кўрчаткич 990—920 сўмга тушиб қолди. Аммо куни кеча доллар курси қора бозорда яна кўтарилди.

Бироқ «ЎзДЭУбанк», «Асакабанк» ва бошқа қатор банкларнинг валюта алмаштириш пунктларида мана икки ҳафтадирки 1 АҚШ доллари 990/920 сўм бўлиб турибди. Бозордаги олибсотарлар эса 1 долларни 1150 сўмдан олиб 1200 сўмдан сотишмоқда.

Маълумки, доллар курсининг тез-тез кўтарилиб ва тушиб туришини тўхтатиш, яъни барқарорлашувига эришиш «қора бозор»нинг ўз-ўзидан йўқ бўлишига олиб келиши табиий. Айрим фикрларга қараганда, шу ой ўрталарига келиб, 1 АҚШ доллари 850 сўмгача пасаяди ва бу курс барқарор бўлиб қолади.

Бироқ ҳозирги пайтда доллар курсининг гоҳ кўтарилиб, гоҳ пасайиб туриши бозорлардаги маҳсулотлар нархига таъсир этмоқда. Масалан, сигарета, кофе, ўсимлик мойи, шакар баҳоси анча пасайди. Миробод, Аския, Авиасозлар, Сергели бозорларидаги айрим сотувчилардан «нега маҳсулотингизнинг нархи ҳалиям қиммат» деб сўрасангиз улар: «биз товарларимизни эски нархда, яъни доллар курси 1500 сўмлик пайтида олганмиз. Агар нархини туширсак, зарарга ўтирамиз», деб жавоб беришади. Айримлар эса, ўз маҳсулотлари нархи қимматлигини божхона харажатларига боғлашяпти.

Хуллас, ҳозирги бозорларимиздаги товарларнинг нархи мамлакатимиз иқтисодий тараққиёти кўрсаткичларидан бири, харидорнинг у ёки бу маҳсулотга мақбул баҳоларда талабини ўзида намоён этяпти. Аммо четдан маҳсулот келишининг ортши, юртимизда ишлаб чиқарилган сифатли маҳсулотларнинг кўпайиши бозорлар фаолиятини яхшилашни тақозо қилмоқда.

Шу сабабли товар ишлаб чиқарувчиларни қўллаб-қувватлаш, харидор манфаатларини ҳимоя қилиш ҳозирги долзарб вазифалардан бири бўлиб бораётир. Бу йўлда Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси ҳудудига жисмоний шахслар томонидан товарлар олиб келинишини тартибга солиш» тўғрисидаги қарори муҳим қадам бўлди. Бу қарор бундан буён четдан фақат сифатли маҳсулотлар келтирилишига кенг имкониятлар яратади.

Бундан буён бозорларда товар сотаётган тадбиркорларда ҳар бирида маҳсулоти сифатли эканлигини тасдиқловчи сертификат бўлиши лозим. Акс ҳолда бундай моллар, маҳсулотлар сотувдан олиб қўйилиши мумкин. Аммо шуни таъкидлаш лозимки, деярли ҳамма бозорларда сифат сертификатисиз савдо қилаётганлар учрайди. Бу камчиликни қанчалик тез бартараф этсак, бозорларимизда фақат сифатли моллар сотилиб, доллар курси барқарор топиб, сўмимиз қадри ортади.

Беҳзод ЮСУПОВ,
Тошкент Давлат юридик институти 3-курс талабаси.

ҚИСҚА САТРЛАРДА

• Россиядаги «Бошқирдистон ҳаво йўллари» компанияси ўз самолётининг Швейцария – Германия чегарасида ҳалокатга учрашида швейцариялик ҳаво диспетчерларини айбламоқда.

Маълумки, Россия ҳаво кемаси Германия осмонида «Ди-Эйч-Эл» почта компаниясига қарашли «Боинг-757» самолёти билан тўқнашиб кетганди. Натижада «Ту-154» самолётидаги 69 йўловчи ва 12 нафар экипаж аъзоси ҳалок бўлди. Авиа компания раҳбари Николай Одегов швейцариялик диспетчерларни «Боинг-757» юк ташувчи самолёти билан тўқнашиб кетиш хавфи борлиги тўғрисида учувчини кечикиб огоҳлантиришда айбламоқда. Илгарироқ диспетчерлар учувчини «Боинг» билан тўқнашмасдан бир дақиқа олдин огоҳлантирганликларини айтишганди. «Ту-154» учувчиси самолётни пасайтира бошлаган вақтда «Боинг» ҳам ушбу ҳаракатни бошлаган.

* * *

• Афғонистон раҳбари Ҳамид Карзай АҚШ вакилларидан душанба куни тўй ўтказилаётган хонадонни самолётдан бомба ҳужумига тутиш сабабларини изоҳлаб беришни талаб қилди.

Ҳаво ҳужуми оқибатида тўйхонада ўттизга яқин одам ҳалок бўлганди. Ҳ. Карзай содир бўлган воқеадан чуқур ташвиш ва изтиробда эканлигини билдириб, тинч аҳоли орасида талофатлар бўлмаслиги учун барча чоралар кўрилиши лозим, деб баёнот берди. Афғонистон ташқи ишлар вазири Абдулла Абдулланинг маълум қилишича, душанба куни эрталаб яна тўртта қишлоқ ҳаво ҳужумига учраган. Унинг айтишича, тўйхона 15 дақиқа давомида ўққа тутилган. Ҳаво ҳужуми натижасида 25 кишидан иборат бутун бир оила ер тишлаган. Бундан илгарироқ АҚШ ҳарбий вакиллари учувчилар тўйхонадаги байрам отишмасини душман ўқлари сифатида қабул қилганликлари тўғрисидаги хабарни рад қилганди. Уларнинг айтишига қараганда учувчилар ҳақиқатдан ҳам ўққа тутилган.

* * *

• Буюк Британия ташқи ишлар вазирининг ўринбосари Майк О"Брайен Иордан дарёсининг ғарбий қирғоғида Ёсир Арофат билан учрашди.

Бир ҳафта аввал АҚШ президенти Жорж Буш ўз вакилларини бундан буён Фаластин раҳбари билан учрашмайди, деб баёнот бергандан сўнг ушбу учрашув бўлиб ўтди. Британия ҳукуматининг таъкидлашича, О"Брайеннинг ушбу сафари Фаластин билан танишув тарзида амалга оширилди. У бундан аввал Исроил вакиллари билан ҳам учрашганди. Бушнинг маърузасидан сўнг Буюк Британия бош вазири Тони Блэр Арофатни алмаштиришни қўллаб-қувватлашдан воз кечди. Бош вазир Британия Фаластин халқи томонидан сайланган раҳбар билан алоқани давом эттираверади, деб таъкидлади.

* * *

• Америкалик миллионер ва саёҳатчи Стив Фоссет ёлғиз ўзи ҳаво шарида дунё бўйлаб саёҳатга чиққанди. У ўз мақсадига эришди.

Саёҳатчи тунда шарқий узунликнинг 117 даражасига келиб қўнди. Стив Фоссет икки ҳафта аввал айнан шу жойдан, яъни Австралиянинг жанубий қирғоқларидан дунё сафарига отланганди.

«Туркистон-пресс»

ЕТТИ ИҚЛИМ САДОСИ

• Шарҳ

Яқин Шарқ можароси:

ҲАКАМ БОРУ МУРОСА ЙЎҚ,

Яқин Шарқда Фаластин давлати ташкил этиладими ёки йўқми?

Бу масала 1947 йилдан бери ҳал этилмай келиняпти. Бу борадаги музокаралар, мулоқотлар ва таклифларнинг эса сон-саноғи йўқ. Ҳатто бир неча марта Фаластин давлатини ташкил этиш учун қулай имониятлар ҳам яратилди. Бироқ турли қарама-қаршиликлар туфайли бу имонкиятлардан фойдаланилмади. Оқибатда долзарб масала қарийиб эллик беш йилдан бери кун тартибидан тушмай келяпти.

Янги аср бошидаёқ бу масала яна кун тартибига киритилди.

Айниқса, кейинги икки йилда муаммонинг ўта долзарблигига алоҳида урғу берилмяпти. Бироқ амалда эса гап гаплигича қолиб кетаяпти. Аслида ҳеч ким, ҳеч бир давлат, ҳеч бир халқаро ташкилот бунга қарши эмасдай. Баёнотлар, интервьюлар, шарҳлар билан танишсангиз гўё ҳамма мустақил Фаластин давлатини ташкил этиш тарафдоридай. Буни ҳатто Исроилнинг айрим давлат арбоблари ҳам маъқуллашяпти. Ер юзидаги сиёсатни белгилашда катта нуфузга эга бўлган ва БМТ хавфсизлик Кенгашининг доимий аъзолари бўлган давлатларнинг бирортаси ҳам Фаластин давлатини ташкил этилишига қарши фикрлар айтгани йўқ. Бироқ, бу давлатни ташкил этиш йўлида ҳалигача амалий қадам қўйилмади.

Хўш, нега?! Сабаблари кўп. Энг асосийси бошқаларнинг таклифлари Фаластин мухториятининг ҳозирги раҳбариятига, Фаластин мухторияти раҳбариятининг таклифлари эса бошқаларга маъқул бўлмаяпти. Оқибатда вақт ўтаяпти, уруш давом этаяпти, бироқ масала ўз ечимини топмаяпти.

Яқинда АҚШ Президенти Жорж Буш бу масалада ташаббусни қўлга олди. У АҚШ мустақил Фаластин давлатини ташкил этиш тарафдори эканлигини айтди. Бироқ Фаластин мухториятига ҳам, Исроилга ҳам бир қатор шартларни қўйди. Хорижнинг оммавий ахборот воситалари бу шартларни кенг шарҳлади. Хўш, бу шартлар нималардан иборат?! Жорж Буш Фаластин халқига мухториятининг ҳозирги раҳбарларини бошқалари билан алмаштиришни таклиф қилди. «Нью-Йорк таймс» Бушнинг қуйидаги сўзларини келтириб ўтади: «Мен Фаластин халқини террор туфайли обрўсизланиб қолмаган янги лидерларни сайлашга чақираман. Мен уларни муроса ва эркинликка асосланган амалий демократия қуришга чақираман. Агар фаластин халқи ана шу мақсадларга фаоллик билан эришса, Америка ва дунёнинг бошқа қисми уларнинг ҳаракатларига фаол ёрдам беради».

Жорж Бушнинг режасига кўра, мустақил Фаластин давлати уч йил мобайнида ташкил этилиши мумкин. Олдин вақтинчалик, кейин доимий ҳукумат бўлади. Агар эркин сайлов натижасида янги ҳукумат ҳокимият тепасига келса, АҚШ фаластинликларга иқтисодни тиклаб олишда ёрдам бермоқчи. Буш ўз мамлакатининг Президенти сифатидагина эмас, балки Европа Иттифоқи, жаҳон тараққиёт ва ривожланиш банки ҳамда Халқаро валюта фонди номидан ҳам гапирганлиги кузатувчиларнинг диққат-эътиборини тортди. Улар буни АҚШ ўзининг асосий иттифоқчилари билан келишиб олган кўринади, деб баҳоладилар.

АҚШ Президентининг режасида Исроилга ҳам бир қатор шартлар қўйилади. Жумладан, Иордан дарёсининг Ғарбий қирғоғи ва Ғазо секторида уй-жойлар қуришни тўхтатиш, ҳарбий бўлинмаларни 2000 йил сентябрь ойидаги манзилга олиб кетиш ва ниҳоят, 1967 йилдаги урушгача бўлган чегарага қайтиш таклиф этилади. Бироқ Исроил бош вазири Ариэл Шарон бундай таклифни илгари ҳам бир неча марта қатъий рад қилган. У Исроил ҳеч қачон 1967 йилдаги чегарага қайтмаслигини, ўзи ҳеч қачон Арофат билан музокара олиб бормаслигини қайта-қайта такрорлаяпти. Аксинча, «Берлин девори» га ўхшаган 360 километр узунликдаги девор қуришни авж олдириш билан террордан ҳимояланиш йўлини танлаган. Бироқ кузатувчилар буни самарасиз чора дейишяпти.

Жорж Буш ўз режасини ошкор қилганидан кейин эртасига «катта саккизлик»нинг Канададаги саммитига жўнаб кетди. Унинг режаси эса катта акс-садо берди. АҚШ сиёсий доираларида Исроил зўровонлик ва вазиятни баттар чигаллаштиришнинг охири ўпқондан бошқа нарса эмас эканлигини тўғри англаб етади, деб умид қилишмоқда. Ёсир Арофат Бушнинг режасини маъқуллайди ва икки томонлама музокараларда ҳамма нарса ойдинлаштириб олинади, деб ишонч билдирди.

Фаластин мухторияти раҳбарларини алмаштириш таклифи эса, шубҳасиз, жаҳонда турлича акс-садо берди. БМТ Бош котиби Кофи Аннан АҚШ Президентининг мустақил Фаластин давлатинини ташкил этиш ҳақидаги таклифларидан қониқиш ҳосил қилгани ҳолда фаластинликлар ўз раҳбарларини ўзлари сайлаб олишлари зарурлигини айтди. Европа Иттифоқи вакили эса Ёсир Арофат фаластинликларнинг синалган раҳбари эканлигини алоҳида таъкидлаб ўтди. «Катта саккизлик»нинг Канададаги саммитида иштирок этган Россия Президенти Владимир Путин бу ерда ўтказилган матбуот анжуманида, жумладан, шундай деди: «АҚШ Президенти Жорж Буш саммитда Ёсир Арофатни сиёсий майдондан четлаштириш керак деб айтмади. Бу масалада Россиянинг фикри ҳам аниқ-равшан, Арофат-фаластинликларнинг синалган раҳбари ва Яқин Шарқ муаммосини унинг иштирокисиз ҳал қилиш самарасиздир».

Яқин Шарқ можаросини бартараф этиш учун халқаро конференция чиқариш тўғрисида кўпдан бери гап бўляпти. Бу конференцияда БМТ, Европа Иттифоқи, АҚШ ва Россиянинг етакчи роль ўйнаши кутилаётган эди. Бироқ Жорж Бушнинг Яқин Шарқ можароси бўйича ошкор қилинган режасидан ҳамда «катта саккизлик»нинг Канададаги саммитидан кейин халқаро конференция чақириш гўё аҳамиятсиздек бўлиб қолди. Бунинг устига Фаластин-Исроил муносабатлари тобора кескинлашса-кескинлашаяптики, асло юмшамаяпти.

Умуман, Яқин Шарқдаги вазиятни ва унга нисбатан муносабатларни кузатган одам бир нарсага ҳайрон қолади. Вақт ўтиши билан янги-янги таклифлар туғилаверади, йиллар давомида улар ўрганиб чиқилаверади, қарорлар қабул қилинаверади ва улар бажарилмай қоғозда қолиб кетаверади. Қарабсизки, вазият ўша-ўша, ечим бор-у ижро йўқ, ҳакам бор-у муроса йўқ. Яна халқаро конференция, яна музокаралар, яна таклифлар, яна қарорлар, бироқ амалда ҳеч нарса ўзгармай қолаверади.

Ахир ўзингиз ўйлаб кўринг: 1947 йилдан бери БМТ хавфсизлик Кенгашининг Яқин Шарқ масаласида неча марта ҳаётий муҳим қарорлари қабул қилинди-ю, амалда улардан қайси бири бажарилди? Ҳеч қайсиси бажарилмади. Буни очиқ айтиш керак. БМТ хавфсизлик Кенгашининг биргина 1967 йилдаги резолюциясини эсланг. Агар ўша резолюция бажарилганида эди, аллақачон Яқин Шарқда барқарор тинчлик ўрнатилган ва мустақил Фаластин давлатини ташкил этиш учун қулай имконият яратилган бўларди. Яхшиси, БМТ Хавфсизлик Кенгашининг шу йил, яъни 2002 йил баҳоридаги Фаластин билан Исроил ўртасида кескинликни юмшатиш ва минтақада тинчлик ўрнатишга йўналтирилган резолюциясини эслайлик. Резолюция бир овоздан қабул қилинди, бироқ уни бажариш таъминланмади. Айтингчи, бу каби бажарилмайдиган қарорларнинг нима кераги бор? Бундай аҳволда Хавфсизлик Кенгашининг нуфузи, қолаверса, унга аъзо бўлган давлатларнинг обрўси қаерда қолди? Демак, ижро механизми ишламаяпти. Агар ишлаганда эди, минтақадаги вазият ҳозиргидай жуда кескинлашиб ва ўта чигаллашиб кетмаган бўларди. Энг муҳими, янги режалар, ечимлар, шартлар ва шартномалар устида бош қотиришга ёки халқаро конференция чақиришга ҳожат қолмас эди. Ҳакамлик масъулияти шундаки, у муроса йўлини топиш билан бирга томонларни муросага келтира билиши ҳам керак.

Иброҳим НОРМАТОВ,
сиёсий шарҳловчи.

Ҳиндистоннинг тоғли ҳудудида истиқомат қилувчи бу қариянинг исми-шарифи Садха Готила Бабаордир. Аммо одамлар уни муқаддас Садха деб аташади. Бунинг сабаби, унинг жоду соҳасида анча кароматлар кўрсатганлигидадир. У айни пайтда Ассам штатида ўтадиган жодугарлар беллашувига одам бош чаноғида чой ичиб, тайёргарлик кўряпти.

Бу ҳақда биласизми?

ПРЕЗИДЕНТЛАР ҚАНДАЙ ДАМ ОЛИШАДИ?

Россия Президенти Владимир Путиннинг тоғ чанғиси билан қизиқишини, у вақт топди дегунча ана шу машғулот билан банд бўлишини кўпчилик яхши билади. Хўш, бошқа мамлакатларда раҳбарлари кўпроқ нималарга қизиқадилар, нималарни хуш кўрадилар?

Маълум бўлишича, Канада Бош вазири Жан Кретьен бўш вақтларини ёввойи ҳайвонларни овлаш билан ўтказишни хуш кўраркан. Шунинг учун ҳам у ўз меҳнат таътилининг асосий қисмини мамлакат жанубидаги ўрмонзорларда ов билан ўтказишга ҳаракат қилади.

АҚШ Президенти Жорж Буш эса вақт топди дегунча ўзининг Техасдаги ранчосида гольф ўйнайди. У шунингдек, кўлда балиқ овлашни ҳамда ҳовлидаги буталарга шакл беришни ҳам дам олишнинг энг мақбул усулларидан бири деб билади.

Буюк Британия Бош вазири Тони Блэер таътил давомида хотини ва тўрт нафар фарзандлари билан Италия ва Францияга саёҳат қилиб, у ердаги кўҳна қасрларни бориб кўришни унутмайди.

Франция Президенти Жак Ширак ўзининг Атлантика океани соҳилларидаги резиденциясида чўмилишни ва шу яқин атрофдаги черковга бориб ибодат қилишни маъқул кўради.

Германия Канцлери Герхард Шрёдер таътилни хотини ва қизи даврасида ўтказиб, тинчроқ бир гўшада теннис ўйнашни ёқтиради. У шунингдек, оила даврасида тайёрланган турли хил пишириқларни ҳам суйиб истеъмол қилади.

Б. ЮСУПОВ тайёрлади.

Муносабат

«ТЎРТИНЧИ ҲОКИМИЯТ» ҚАНДАЙ БЎЛИШИ КЕРАК?

Ҳаммамиз шуни чуқур англаб олишимиз керакки, ҳар хил хуфёна гаплар, миш-миш, уйдирма, бўҳтон ва овозалардан фойдаланмасдан, одамлар холис маълумотлар ва гаплардан матбуот орқали хабардор бўлса, бундан давлат ҳам, жамият ҳам фақат наф кўради. Жамият ҳаётининг томир уришини белгилайдиган матбуот ва ахборот соҳасида шундай сиёсат юритилганда, турли пинҳона хатти-ҳаракатлар учун ҳеч қандай асос қолмайди, деб ўйлайман.

(Юртбошимизнинг матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари байрами муносабати билан йўллаган табригидан).

Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларининг касб байрамлари муносабати билан Юртбошимизнинг йўллаган табриклари биз журналистларни қаттиқ таъсирлантирди. Бу фақатгина табрик бўлмай, унда «тўртинчи ҳокимият»нинг жамиятни эркинлаштириш ва демократлаштириш йўлидаги вазифалари ҳам аниқ кўрсатиб берилди. Биз журналистлар ва умуман ижод аҳли табрикда билдирилган фикрларни дастуриламал сифатида қабул қилдик.

Қуйида Сиз бир қатор таниқли журналистларимизнинг фикр-мулоҳазалари билан танишасиз.

ЧАҚҚОНРОҚ, ЖАСУРРОҚ, МУШОҲАДАЛИРОҚ БЎЛАЙЛИК

Абдуқодир НИЁЗОВ,
Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси бошқарма бошлиғи:

– Нуфузли идора раҳбарларидан бири ҳар тонг ўнлаб газета ва журналлар олсада, улар бир-бирига ўхшагани учун саноқли дақиқадаёқ варақлаб, нарига суриб қўйишини айтганида, алам қилсада, бу адолатли фикр олдида бош эгган эдик. Аслида ўзимиз ҳам вақтли нашрларда қаламкашларнинг дили тубидан отилиб чиққан, нурли, пок, жўшқин туйғуларни ўқишни, эшитишни, кўришни жуда соғиндик.

Бизни халқ эшитмай, кўрмай, ўқимай қўйди. Депсиниб юрибмиз, ҳаётдаги ўзгаришларни сезмаяпмиз. Газетамизни кимлар ўқияпти, уқяптими, биз уни ишонтира оляпмизми, бу билан қизиқмай қўйдик.

Журналистикамизни шу кўйга солган қусурлардан бири воқеа-ҳодисаларга бир ёқлама муносабат билдиришимиз, уни бўрттириб тасвирлашимиз бўлса керак. Мақтасак осмонга олиб чиқиб, нарвонни олиб қўямиз. Танқид қилсак, шундай боплаймизки, у одамларга кўрина олмай қолади. Аслида матбуот, оммавий ахборот воситаси кимлардандир ўч олиш, кимнидир ноҳақ изза қилишга хизмат қилмаслиги лозим.

Президент табригида демократик жамият матбуотининг қиёфаси қандай бўлиши тасвирлаб берилди. Одамлар биздан уйдирма, миш-мишлардан фойдаланмасдан, уларни холис маълумотлар ва хабарлардан матбуот орқали хабардор этишимизни кутяпти. Бундан давлат ҳам, жамият ҳам манфаатдор. Ютуқни ютуқ, камчиликни камчилик, хиёнатни хиёнат деб ҳамма нарсани ўз номи билан аташимизни сўраяпти. Таҳририятга келган ҳар бир хат, эшитилган миш-мишларнинг тагига етмасдан оммага жар солишдан ўзимизни тийишимизни талаб этяпти.

Ҳатто Қуръони Каримда ҳам «Эй мусулмонлар, агар бир фосиқ сизга хабар келтирса аниқлаб олинг, билмасдан бировга мусибат етказиб қўйиб, қилган ишингизга надомат қилиб юрманг», дейилган экан.

Президент орзу қилганидек, халқимизнинг дилидагини айта оладиган, унга хизматкор бўла оладиган матбуотни вужудга келтириш учун ҳар биримиз ҳаётимизда содир бўлаётган ўзгаришларни юксак тафаккур билан таҳлил этишимиз, босиқроқ, чаққонроқ, жасурроқ, мушоҳадалироқ бўлишимиз зарур.

Шунча вақт халқни кўрмай, эшитмай келганимиз етар. Газетада босилган ҳар бир мақоладан, эфирга узатилган эшиттириш ва кўрсатувдан кишиларимиз янги хабар, янги фикр, эзгулигу самимият топа олишларига эришайлик.

ЁШЛАРНИНГ ҚЎЛИДАН КЕЛАДИ

Низомиддин НУРМАТОВ,
«Адолат» СДП Ёшлар кенгаши раиси:

– Халқимиз ўз мустақиллигининг ўн бир йиллигини нишонлаш арафасида турибди. Истиқлол йиллари давомида мамлакатимизда ижтимоий ҳаётнинг барча томонларини демократлаштириш жараёни изчиллик билан амалга оширилмоқда. Жамият ва ҳар бир кишининг ахборот билан таъминланганлиги – иқтисодий ва маънавий юксалишнинг гаровидир. Демократик ҳуқуқий давлат барпо этишнинг муҳим шартларидан бири – бу матбуот ва ахборот эркинлигидир.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 67-моддасида мустаҳкамлаб қўйилганидек, «оммавий ахборот воситалари эркиндир ва қонунга мувофиқ ишлайди. Улар ахборот тўғрилиги учун белгиланган тартибда жавобгардирлар. Цензурага йўл қўйилмайди».

Иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг биринчи сессиясида Юртбошимиз таъкидлаганларидек, «жамиятда фикрлар хилма-хиллиги ва қарашлар ранг-баранглиги, уларни эркин ифода этиш шароитини таъминлаш» ижтимоий ҳаётимизни демократлаштириш жараёнининг муҳим вазифаларидан бири ҳисобланади. Оммавий ахборот воситалари жамиятимизда ҳақиқий «тўртинчи ҳокимият»га айланиши, фуқароларнинг сиёсий ҳуқуқ ва эркинликларининг рўёбга чиқаришида энг таъсирчан омил бўлиши керак. Бу энг аввало, ҳар бир фуқаронинг ўз фикрини эркин ифода қилиш, ахборот олиш, давлат ва жамият қурилишининг ўта муҳим масалаларини муҳокама этишда фаол қатнашиш ҳуқуқини таъминлаш демакдир.

Куни-кеча Президентимиз матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларига йўллаган табрикларни матбуотни эркинлаштириш борасида ечилиши кутаётган муаммолар борлигини яққол намоён этди. Бу табрик матнида билдирилган фикрлар теран мазмунлилиги билан ажралиб туриб, улар нафақат журналистларга, балки биз, ёшларга ҳам тааллуқлидир. Президентимиз фикрларини чуқур англаган ҳолда қуйидаги хулосаларни чиқариш мумкин.

Аввалambор, матбуот ходимларига йўллаган табрик «тўртинчи ҳокимият» муаммолари давлат аҳамиятига молик масала эканлигидан дарак беради. Иккинчидан, матбуотимизда, Президентимиз табриги билан айтадиган бўлсак, ҳақиқатан танқидий руҳ етарли даражада ўрин олгани йўқ. Учинчидан, жамиятимизда кўппартиявийлик тизими тобора ривожланиб бораётган бир пайтда фикрлар хилма-хиллиги, қарашлар хилма-хиллиги «тўртинчи ҳокимият» томонидан тўлиқ акс эттирилса, мақсадга мувофиқ бўлар эди. Тўртинчидан, матбуот ҳаётимизнинг айнан ўзидаги воқеликларни акс эттириши лозимлиги, яъни «жамият ҳаётининг томир уришини» белгилаши кераклиги ҳақидаги фикр муҳим аҳамият касб этди. Бешинчидан, матбуотга тўғрисўзлик, холисонлик ҳамиша хос бўлган ва шундай бўлиши зарурлиги яна бир карра таъкидланди. Ва ниҳоят, «тўртинчи ҳокимият»нинг қудрати, салмоғи, вазифаси ҳаётимиздаги муаммоларни, камчиликларни, нуқсонларни нафақат кўрсатишдан, балки бундай салбий ҳодисаларни бартараф этиш, турмушимизда адолат қарор топиши, ватандошларимизнинг ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш учун курашишдан иборатдир.

Бизнинг «Адолат» Социал-демократик партияси нашри, «Адолат» газетаси олиб бораётган фаолияти бунга мисол бўлиши мумкин.

Юртбошимиз билдирган фикрлар барчамизга дастуриламал бўлмоғи даркор. Ўйлайманки, ҳар биримиз бу фикрлардан тўғри хулоса чиқарсак, шунингдек ўз вазифаларимизга сидқидилдан ёндашиб ишласак, сўз эркинлигини таъминлашга ўз ҳиссамизни қўшган бўлар эдик. Ишонаман, бу биз, ёшларнинг қўлидан келади.

ЮКСАК МАСЪУЛИЯТ ЮКЛАЙДИ

Омонгелди СЕЙДАХМАТОВ,
«Нурлы жол» газетаси Бош муҳаррирининг ўринбосари:

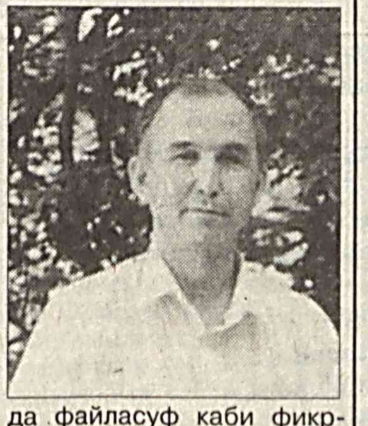

– Юртбошимиз Ислом Каримовнинг матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари куни муносабати билан йўллаган табриги биз, журналистлар фаолиятига юксак баҳо бериш билан бир қаторда катта масъулият ҳам юклайди.

Мустақилликнинг илк йилларида Президентимизнинг Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларига катта ишонч билан айтган: «Биз журналист деганда, аввало ўз ўрнини доимо ҳаётнинг қайноқ жабҳаларида деб биладиган, ҳар қандай вазиятда ҳам халқ ва жамият манфаатларини ҳимоя қилиш йўлида касб маҳорати ва фуқаролик позициясини намоён этадиган қатъиятли инсонларни тасаввур этамиз», деган сўзлари бизга янги кучғайрат бериб, улуғвор ишларга бошлаган эди.

Мана бугунги кунда жамиятимизда журналистларнинг роли тобора ортиб, мавқеи кенгайиб бормоқда. Ўзбекистондаги кўп миллионли аҳоли ўртасида бир ярим миллиондан ортиқ қозоқ миллатига мансуб кишилар яшайди. Улар ҳам тенг ҳуқуқли демократик жамиятнинг маънавият ва маърифат сарчашмаларидан баҳраманддлар. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Вазирлар Маҳкамасининг «Нурлы жол» газетаси, «Ўзбекистон» нашриётининг «Асыл мура» таҳририяти, Ўзбекистон телерадиокомпаниясининг қозоқ тилидаги «Дидар» кўрсатуви ва радиоэшиттиришлар таҳририятлари шулар жумласидандир. Юқорида қайд этилган дил сўзлари бизга ҳам тааллуқли.

Юртбошимиз табригида ҳар бир нарса ўз номи билан аталиши – демократик жамият матбуотининг юзи эканлиги, шунингдек ҳаётимизда юзага келаётган турли муносабатлар билан фикрларни матбуотда ёритиб, телевидениеда кўрсатиб, радио тўлқинларига узатилишининг муҳимлиги ҳам таъкидланган. Бунда журналистнинг касб маҳорати ҳам ўз аксини топган. Масалан, журналист сиёсат ҳақида суҳбат олиб борганда, сиёсатчи, иқтисод мавзуида таҳлил қилганда, иқтисодчи, маънавият ва маърифат масалалари ҳақидаги мунозарада файласуф каби фикрмулоҳаза юритиш қобилиятига эга бўлса, мақсадга эриша олишини ҳаётнинг ўзи тақозо этаётганлигига ҳамкасбларимизнинг эътиборини алоҳида жалб этган.

Ҳа, бугунги кунда журналистга давлат томонидан катта масъулият юкланган. Журналист ўз ўрнини мустақил мамлакатимизнинг, келажаги буюк давлатимизнинг ҳар бир жабҳасидаги улуғвор ишларида, халқимизнинг мардонавор меҳнатларини ёритишда олдинги сафда бораверади.

ОЛДИНГИ САФДА БОРИШИМИЗ ШАРТ

Эсон ТУРДИҚУЛОВ,
«Овози тожик» рўзномасининг Бош муҳаррири, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими:

– Журналистларни СЎЗга суянган одамлар дейишади ва улар ана шу СЎЗга содиқликларини амалда исботламоқдалар. Улар журналист деганда бу сўзнинг ортида қанчалар меҳнат ва заҳмат, қолаверса, чексиз шараф ҳам ётганлигини яхши биладилар.

Бугунги кунда матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари миллий истиқлол ғояларини кенг тарғиб этишда, халқимизнинг бунёдкорлик меҳнати, орзу умидларини кенг акс эттиришда, мамлакатимизда сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва маънавий соҳаларида юз бераётган ўзгаришлар, ислоҳотлар жараёнларини ёритишда катта рол ўйнамоқдалар. Буни халқимиз, жумладан, ҳурматли Йўлбошчимиз Ислом Абдуғаниевич Каримов ҳам эътироф этдилар. Бу юксак ишонч ва чексиз ҳурматни Президентимиз матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларига йўллаган табрикларида ҳам яққол сезиш мумкин.

Бу табрик аввало, биз Ўзбекистон журналистларига дастуриламал бўлиб, яқин йилларга мўлжалланган йўриқнома ҳисобланади. Чунки унда кўп қамровли вазифалар ўртага қўйилган. Иккинчидан, табрикда баён этилган вазифалар ҳар бир матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларининг ишига, фаолиятига танқидий кўз билан қарашга, Ўзбекистонда ва жаҳонда рўй бераётган жараёнларни ҳаққоний ва тезкор ёритишга ундайди. Учинчидан, журналистни ҳаётга мутахассис кўзи билан қарашга чорлайди. Президентимиз айтганларидек, «ютуқни – ютуқ, камчиликни – камчилик, жиноятни – жиноят, хиёнатни – хиёнат» дейишимиз шарт ва зарурдир. Тўртинчидан, сиёсат ҳақида гапирганда – сиёсатчи, иқтисодиёт ҳақида – иқтисодчи бўлиб фикр юритишимиз, маънавият ва маърифат ҳақида маърифатчи, ҳаётий-фалсафий муаммолар хусусида файласуф бўлиб баҳсга киришимиз шарт ва зарурдир.

Бугун муаммолар етарлича. Бугуннинг саволлари ҳам кўпдир. Ва, албатта, ана шу муаммоларга, саволларга ҳаётдан жавоб қидиришимиз, уларни очиш ва ечиш йўлларида мададкор бўлишимиз шартдир. Энг муҳими, ҳаётдан орқада қолмайлик, шундагина марра бизники. Халқнинг орасида обрўйимизни, сўзимизни топамиз.

Президентимизнинг табриклари бизни ана шу ишларни бажаришда йўлчи юлдуз бўлади.

Ё алҳазар...

ТОМОҒИГА ПОРА ТИҚИЛДИ

ёки таъмагирлик дардига мубтало бўлган ҳоким ўринбосарини суд қандай «даволагани» хусусида

Одатда статистика аниқликни талаб қилгани боис озгина бўлса-да қинғирликни, ғирромликни ёқтирмайди. Чунки тизимдаги ҳисоб-китоблар чалкашиб издан чиқиши мумкин. Статистикага масъул шахс – ҳоким ўринбосари қинғирликни касб қилиб олган бўлса-чи? Унинг қабулига келганлар қонуний ҳуқуқларини пулга сотиб олишади. Натижада адолатга путур етади.

Самарқанд шаҳар Боғишамол тумани ҳокимининг ўринбосари иқтисодиёт ва статистика бўлими бошлиғи Абулқосим Абдуҳамидов мансабини пеш қилиб таъмагирлик йўлига ўтган ана шундай шахс бўлиб чиқди.

Бугун корхона очиб тадбиркорлик билан шуғулланаман деганлар кўп. Ҳаммасиям тезроқ ҳужжатларни қўлга олиб ишни юритсам дейди. Ортиқча расмиятчилик, қоғозбозлик, идорама-идора югуришларга ҳамма ҳам тоқат қилавермайди. Ахири нуфузли ташкилотнинг бир энлик розилик хати учун ҳафталаб, ойлаб югурадиган тадбиркорлар бор.

Абулқосим Абдуҳамидов бундайларни нодонлар сирасига қўшади. Ўлгудек зиқна, қурумсоқ кишидан тадбиркор чиқадими? Майли қўли-оёғи чаққон бўлса югураверсин, бир кун келиб калласи ҳам ишлаб кетар...

Абулқосим шундай деб турганида унинг қабулига янги «мижоз» келиб қолди. Бўлғуси тадбиркор асли Боғишамол туманида истиқомат қилувчи Абдуназар Ғаффоров «Нуробод-гипс» хусусий фирмасини очишда ёрдам сўраб унга мурожаат қилаётган эди. Ҳоким ўринбосари мижозга корхона очиш учун Нуробод туманидан рўйҳатдан ўтиш кераклигини тушунтиримоқчи бўлди. Аммо мижоз ҳам бўш келмади, яшаш жойим Боғишамол туманида, қонунга хилоф иш қилмаган бўласиз деб туриб олди. Абулқосим бу иш осон кечмаслигини айтиб расмиятчиликнинг ҳамма нуқталарини санаб ўтди.

Ҳайрияткки, узундан узоқ рўйҳатдан кўнгли безган мижоз бу сафар илтимос қилишга тушди.

«Ана бу – бошқа гап, – деди Абулқосим қаршисида ёрдам сўраб ўтирган кишига мақсадини тушунтира олганидан хурсанд бўлиб. – Нақд юз минг сўм олиб келасиз, ишингиз хамирдан қил суғургандек осон кўчади.

Бўлғуси тадбиркор ҳали ишни бошламай ҳамён ковлашга тўғри келишини билгач шартга кўнди. Фақат ҳоким ўринбосари сўраганини эмас, 50 мингни топиб бера олади. Қолгани бир гап бўлар...

Мижоз узоқ куттирмади. Ўртадаги «савдо»дан уч-тўрт кун ўтиб, аниқроғи 2002 йилнинг 25 февралида у талаб қилинган пул билан ҳоким ўринбосарининг қабулига кириб келди.

– Қўлингиздагиси қанча? –синчковлик билан сўради Абулқосим.

– Борини олиб келдим. Қиркта..., – деди мижоз.

– Майли, хизмат хонамдаги шкафнинг орқасига қўйинг, бегона кўз кўрмасин...

Ҳоким ўринбосари пора унганидан хурсанд бўлиб турганида хонага қонун ҳимоячиларидан иборат гуруҳ кириб келди...

Боғишамол туман ҳокимининг собиқ ўринбосари Абулқосим Абдуҳамидов терговда, кейинроқ судда пора талаб қилмаганлигини айтиб, ўзини оқлашга ҳар қанча тиришмасин, гувоҳларнинг кўргазмалари, иш бўйича тўпланган далилий ашёлар, тадбиркор билан диктофонга ёзилган суҳбат матни асосида айби тўлиқ исботланди..

Қаранг-ки, таъмагир ўринбосарнинг қабулида сарсон бўлиб юрганлар якка-ёлғиз эмас экан. Самарқанд шаҳар кооператив институти қошидаги республика бизнес-мактаби директори Раъно Юнусова ҳам судда берган ўз кўргазмасида Абулқосимга мурожаат қилиб, консалтинг маркази очиш учун таъсис ҳужжатларини расмийлаштира олмаганлигини баён этади. Оворагарчиликдан мақсад нима? Пора беришга кўндиришми?

Абулқосим Абдуҳамидов мансаб пиллапояларидан илдам юқорилаб келаётган эди. Маълумот бобида кўпчиликдан устун. Самарқанд меъморчилик қурилиш институти, Москва давлат университети кибернетика факультети ва Самарқанд давлат университети математика факультетини тамомлаган, техника фанлари номзодини янги истиқболлар кутаётган эди. Афсуски уч карра олий маълумотли кишининг одамийлик имтиҳонидан ўтмаганлиги сезилиб қолди. Ҳа, начора шунга айтадиларда «олим бўлиш осон – одам бўлиш қийин» деб.

Жиноий ишлар бўйича Боғишамол туман суди ўз мансаб ваколатини суиистеъмол қилиб тадбиркордан пора олган туман ҳокимининг собиқ ўринбосари Абулқосим Абдуҳамидовни узоқ муддатли қамоқ жазосига маҳкум этди. Эҳтимол бу фуқароларнинг қонуний ҳақ-ҳуқуқларини менсимай оворасарсон қиладиган таъмагирлик ботқоғига ботган айрим раҳбарлар учун сабоқ бўлар. Ахир қонун олдида барча баробар.

Ш. САТТОРОВ,
Боғишамол туман прокурори, адлия катта маслаҳатчиси,
Зоҳир ТЎРАҚУЛОВ,
«Адолат»нинг ўз мухбири.

Адабиёт ва санъат

●Ўзбекистон – Миср

«ҒАРОЙИБ ОҚШОМ» САҲНАДА

Ўзбекистон билан Миср Араб Республикаси ўртасида дипломатик алоқалар ўрнатилганлигининг 10 йиллиги ҳамда Миср инқилобининг 50 йиллиги муносабати билан Мисрнинг Ўзбекистондаги элчихонаси Матбуот шўъбаси ва «Ўзбекистон – Миср» дўстлик жамияти ҳамкорликда Аброр Ҳидоятов номли Ўзбекистон драма театри саҳнасида мисрлик атоқли адиб ва драматург Тавфиқ Ал-Ҳаким асари асосида яратилган «Ғаройиб оқшом» спектаклининг намойишини уюштирди.

— Биз ҳам келажакда етук санъаткор бўламиз.

Мазкур спектакль томошабинларни эртанги кунга умид билан яшашга, тинмай изланишга, орзу-умидларни рўёбга чиқариш учун интилишга, охир-оқибат теварак-атрофингда, ўзинг яшаётган жамиятда тинчлик, эзгулик ва хайрли ишларни давом эттиришга ҳисса қўшишга даъват қилади. Адиб ўз ижодида реализм ва неореализмни ҳамда «маъқул» ва «номаъқул», қолаверса, воқеликни новоқелик билан омухта ҳолда қўллаш, шу тариқа ижод йўлининг янги конструктив ва фаол усулини яратишга ҳаракат қилади.

Спектакль намойишидан олдин сўзга чиққан Миср элчихонасининг ОАВ бўйича маслаҳатчиси Раъфат Ас-Сабъа икки биродар юрт ва қардош халқ ўртасидаги ўзаро ҳамкорликни янада мустаҳкамлаш йўлидаги саъй-ҳаракатлари ҳамда ҳамкорлиги учун «Ўзбекистон-Миср» дўстлик жамиятига, бугунги спектаклнинг яратилишида муносиб ҳисса қўшган Аброр Ҳидоятов номидаги театр раҳбарияти ва ижодий ходимларига ўз миннатдорчилигини билдирди. Айниқса, у спектакль муваффақиятини таъминлашда постановкачи режиссёр, Республикада хизмат кўрсатган маданият ва санъат арбоби, марҳум Омон Абураззоқовнинг ҳиссаси беқиёс эканлигини таъкидлади. Фурсатдан фойдаланиб, марҳумнинг спектакль намойишига таклиф этилган рафиқаси Шоира аяга ўз ташаккурини изҳор этди.

Мисрнинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Жамил Файид ўз сўзида Мисрдаги июль инқилобининг шонли тарихи, у боис мамлакатда қўлга киритилган ютуқлар, унинг мазкур минтақада, қолаверса Осиё ва Африкада, ҳатто жаҳонда тутган ўрни ҳақида тўхталди. Сўнгра Миср ва Ўзбекистон алоқаларининг ўтмиши ва бугуни ҳақида йиғилганларга сўзлаб берди.

«Ўзбекистон – «Миср» дўстлик жамияти раисининг ўринбосари Абдулҳай Абдуллаев ўз сўзида Ўзбекистон билан Миср ўртасидаги ҳар томонлама алоқаларни мустаҳкамлашда Миср элчихонаси ва унинг Матбуот шўъбаси қўшаётган ҳиссаларига муносиб баҳо берди, ҳозир бўлганларга ушбу спектакль манзур бўлишига умид билдирди. Ўтказилган мазкур тадбирда Ўзбекистонда фаолият олиб бораётган қатор давлат элчихоналари ва ваколатхоналари бошлиқлари, Фавқулодда ва Мухтор элчилар, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари, академик ва касб-ҳунар лицейлари раҳбарлари ва талабалар, Ўзбекистонда фаолият юритаётган арабистонлик мутахассислар ва ишбилармонлар ҳозир бўлдилар.

Ҳазратилло РЎЗИЕВ,
«Адолат» мухбири.

Китоб жавонингизга

«ҚАСОС»

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси Бош таҳририяти «Адолат» газетаси мухбири, ёзувчи Носир Зоҳидовнинг «Қасос» қиссасини китоб ҳолида чоп этди.

Носир Зоҳид анча йиллардан буён қалам тебратади. Вилоят, Республика нашрларида унинг ўткир публицистик мақолалари, ҳикоя, ҳажвия ва шеърлари эълон қилинган. Журналистикада қаламини чархлаган адиб энди янги ижодий уфқларни кўзламоқда.

«Қасос» – Носир Зоҳиднинг илк қиссаси. Адиб ўз асарида яхшилик ва ёмонлик, эзгулик ҳамда мунофиқлик ҳақидаги башарий масалаларни қисса қаҳрамонлари – Лобар, Аваз, Миртёйлар тақдирида ўзига хос усулда кўрсата олган. Қиссани ўқир экансиз, турмуш қийинчиликларига, машаққатларига бардош беролмай, ўзи истамаган ҳолда, фоҳишалик кўчасига кириб қолган Лобарнинг тақдирига ачинасиз.

Шўролар даврининг охирги йилларида бўлиб ўтган бу воқеалар китобхонни ўйлашга, чуқур мулоҳаза юритишга ундайди. Бу фоний дунёда диёнатсизликнинг, ёвузликнинг ҳамиша ҳам қандай шароитда ҳам алам-оқибат хазога мустаҳкилигига имон келтирасиз.

Ишонамизки, «Қасос» ўз ўқувчиларини топади, улар қалбидан жой олади ва у муаллифнинг биринчи қиссасигина бўлиб қолмайди.

Алишер ИБОДИНОВ,
ёзувчи.

ҲАМ ШОИРУ, ҲАМ ОЛИМ

Абдували ҒУЛОММАҲМУДОВ асли муҳандис олим: техника фанлари доктори, профессор. Техника соҳасида яратган илмий ихтиролари учун Халқаро муҳандислик академияси академиги этиб сайланган.

Аммо Абдуавали ака бадиий ижод соҳасида ҳам ўз йўли, ўз овозига эга. Шоирлик унинг қонида бор. Ёзган шеърларининг мавзуси ранг-баранг. Бироқ ҳаммаси муштарийлар томонидан бирдай севиб ўқилади. Биз Абдували Ғуломмаҳмудовнинг навбатдаги шеърий гулдастасини тақдим этар эканмиз, улар албатта сиз азиз ўқувчиларга манзур бўлади, деб ўйлаймиз.

☼ ☼

ТУШМАС ҒАВҒО ИНСОН БОШИГА

Қуёш агар нурин сочмаса,
Ёр—ёрига кўнглин очмаса,
Дўст – дўст учун жондан кечмаса,
Не тушарди инсон бошига?!.

Ишда ишинг сенга ёқмаса,
Севган кишинг дилдан боқмаса,
Фарзанд сенга қулоқ қоқмаса,
Не тушарди инсон бошига?!.

Қиш – қишдамас гар ёзда келса,
Июлда қор бўралаб турса,
Ер курраси тескари юрса,
Не тушарди инсон бошига?!.

Дўстлик душман сифат қурилса,
Кўр-кўрона ошнолик бўлса,
Ҳаёт ёмон йўлга бурилса,
Не тушарди инсон бошига?!.

Дунё асли аслидек турсин,
Ҳамма фасл вақтида келсин.
Дўстлар дўстга фидойи бўлсин,
Тушмас ғавғо, инсон бошига.

* * *

Тўғри йўлдан адашиб, ўз падари бузруквориниг юзини элу юрт олдида бадном қилган, жондан азиз Ватанини эъзозлаш ўрнига унга бефарқ бўлиб, хиёнат йўлига кириб қолаётган баъзи бир ёшларга айтар сўзим:

КЎЗИНГНИ ОЧ

Баъзи ёшлар ўз отасин ёт қилади,
Элу юрт олдида уни мот қилади,
Қилмиши-ла обрўйин барбод қилади,
Ўз ҳаётин заҳарлаб, зардоб қилади.

Отасиз кимсан, эй фарзанд, кўзингни оч,
Ватансиз ичи бўш хумсан, кўзингни оч.
Улар ила ёруғ нурсан, кўзингни оч,
Қарғиш урса қаро ерсан, кўзингни оч.

Басир бўлсанг, билки юз бор қоқилгайсан,
Қоқилсанг ҳам ер тишлаб йиқилгайсан.
Оғир дамларда суягувчи отанг бўлса,
Ватан эрса асрагувчи, букилмайсан.

Сени дерман кўзингни оч, ёруғ юзим,
Сен борлиғим, нажоткорим, қаро кўзим.
Не бўлса ҳам шу муқаддас Ватанни де,
Она халқинг, ота юртинг ғамини е.

Буюк элга Ислом ота раҳнамодир,
Унинг йўли тинчлик эрур, халқародир.
Мард ўғлонлар туради елкама-елка,
Ғанимлар ҳеч қутқу сололмайди элга.

Она тупроқ муқаддасдир, билгил ўғлон,
Дил эзилар агар унга тўкилса қон.
Қаддинг кўтар, тўғри йўлни танла шу он,
Ватанни ардоқла, яша шод, бегумон.

ЖОНИМНИ БЕРГИМ

Мана ўн бир йилки ҳурлик элимда,
Эркинлик ҳислари яшнар дилимда.
Бойликлар макони, эй она юртим,
Керак эрса сенга жонимни бергим.

Ўн бир йилнинг салмоғи асрларга тенг,
Ислоҳотлар кўлами унданда кенг.
Озодлик сирларин эшигин очдинг,
Тинчлик нурларини эл аро сочдинг.

Чексиз меҳнат меваси бу – шинам уйлар,
Кундан кунга қурилишлар кўкка бўйлар,
Она юртим чиройин, жамолин очар,
Олам узра аҳилликнинг нурларин сочар.

Кўрганни лол қилар қурилишларинг,
Довруғ таратмоқда пухта ишларинг.
Бунёдкор элинг бор, омад сенга ёр,
Толеинг баланддир, бахтинг барқарор.

Тупроғинг ҳосилдор, жаннатмаконсан,
Олтину, кумишу, маъданга бойсан.
Йўлга чиқди янги «Матиз»ларинг ҳам,
Буюк ипак йўлида «учар» дамба-дам.

Йўлбошчининг эли учун ёниб яшаши,
Истиқболга ишонч билан ёрқин қараши,
Буюк ўзгаришларни этди намоён,
Бахтимизга шу буюк зот бўлсин соғ-омон.

Абдували ҒУЛОММАҲМУДОВ.

Ургутдаги Чорчинор зиёратгоҳи ва Самарқанддаги Абу Мансур Матрудий мақбараси доимо одамлар билан гавжум.

Тоҳир НОРҚУЛОВ олган суратлар.

ҲАДИС

● Кимки одамларга раҳм-шафқат қилмаса, Тангри таоло ҳам унга раҳм-шафқат қилмайди.

ЭЪЛОН

● 1990 йил Фарғона давлат университети томонидан Розибаева Ибодатхон Тиллабоевна номига берилган №889865 рақамли диплом йўқолганлиги сабабли

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Юнусобод туманидаги 51-ўрта мактаб томонидан Фориқов Отабек Бекмуродович номига 2001 йил 12 июнда берилган O'R–E №0139105 рақамли шаҳодатнома

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Янги асарлар

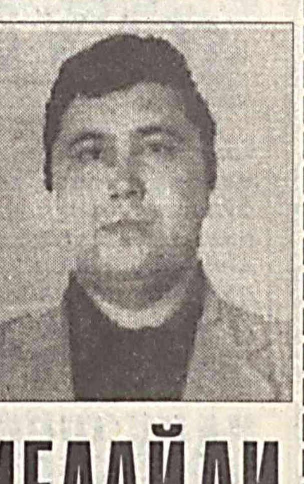

Ҳалимжон Тоҳиров 1958 йилда Андижон вилояти Избоскан туманида туғилган. 1981 йилда ТошДУ (ҳозирги ЎзМУ) журналистика факультетини тамомлаган.

Айни пайтда Избоскан туман «Пахтакор» газетаси таҳририятида бўлим мудири бўлиб ишламоқда.

«Шумқишлоқ ҳангомалари», «Олов ичра», «Уруш кўрган кишилар» (ҳаммуаллифликда) ва «Зийбахш умр» тўпламларининг муаллифи.

Кейинги йилларда у «Ўзбек детективи» туркумига кирувчи бадиий асарлар яратиш борасида ижодий изланишлар олиб бормоқда. Қуйида истеъдодли қалам соҳиби Ҳалимжон Тоҳировнинг «Эркаклар ичида йиғлайди» номли янги қиссасидан парча ўқийсиз.

ЭРКАКЛАР ИЧИДА ЙИҒЛАЙДИ

Ўктам бўлим мудири Мадумар Давлатовнинг хонасига кириб келганда унинг ёнидаги стулда Музроб Самиевични кўриб «қандайдир маслаҳат кенгаш бўлса керак», деган ўйда эди. Аммо иккининг ҳам тунд қиёфада, жим ўтиришганини кўриб ҳайрон бўлди.

– Чақирган экансиз, – у ўзига ғалати қараш қилган Музроб Самиевичга бир қараб бўлим мудирининг яланоқ, тўла юзига тикилди.

– Ҳа, келинг, – бўлим мудири бошини ирғади. – Қани, бу ёққа ўтирингчи, ука.

Ўктам унинг рўпарасидаги стулга ўтириши билан Мадумар Давлатов қўлларини бир-бирига қовуштириб, кўзойнагининг тепасидан унга қаради.

– Тунги навбатчилик қалай ўтди? – деди у ўзига ҳамон ҳайрон қараб турган Ўктамга. – Айтишларича, жа-а, «жасорат» кўрсатибсиз. Шундайми? Мен «еттинчи» палатадаги ишни айтяпман.

– Шунақа вазият бўлиб қолувди, вазифамни бажардим, – елкасини қисди Ўктам нима гаплигини яхши тушунолмай. Менимча, ўрнимда бошқа одам бўлганда ҳам...

– Ўрнингизда бошқа одам бўлганда ўз устозидек бўлиб қолган, кўпни кўрган ҳамкасбини, – бўлим мудири шундай деб Музроб Самиевичга қараб ишора қилди, – қолаверса, бизнинг шаънимизни бунчалар топтамасди, уқдингизми?! Вазифасини бажарган эмиш!..

Ўктам бу гапни эшитиб, алланечук ғалати бўлиб кетди. «Болага қилинган муолажа ёмон натижа бердимикин-а? Ахир, боягинда ҳам беморнинг аҳволи анча яхши эдику?!» – хавотирланди ичида.

– Менга қаранг, ука, – гапга қўшилди Музроб Самиевич совуққонлик билан, – қўйган ташхисимни четлаб, ўзингизча бошқа бир хулосага келибсиз. У бемор менинг қўлимда беш кундан бери даволаняпти. Унинг ҳолатини сиздан кўра яхшироқ биламан, билдингизми? Э, тўхтанг, гапимни эшитинг. Ёзиб берган дори-дармонларимни ўзингизча сўраб-суриштирибсиз. Бунинг устига заҳирадаги дориларимизни ишлатганингизчи! Сизга ким рухсат берди бунга?

– Беморнинг аҳволи оғир бўлиб турганда, фавқулодда ҳолатларда заҳирадаги дори-дармонларни ишлатмасак, қачон ишлатамиз? – Ўктам ҳайрон бўлиб елкасини учирди. – Шифокор сифатида, навбатчи сифатида бунга ҳаққим бор-ку?!

Мадумар Давлатов Ўктамни, ўз таъбирича, «Авторитети йўқ кадр», деб ҳисобларди. Ўзидан кичик даражадаги ходимлар тугул ҳатто оддий беморлар билан ҳам самимий мулоқотда бўлиши, кўнгилчанлиги, операциялардан сўнг уюштириладиган «ҳорманг оши»га бормаслиги, ойлик маошнигина даромад манбаи деб билиши, хуллас, «ўз қадрини билмаслиги» уни аллақачон шундай фикрга олиб келганди. Мана бугун «эртаси йўқ кадр» қилғиликни қилиб қўйиб, ҳамон ўзини ҳақ деб турибди. Бундан унинг жаҳли чиқа бошлади.

– Ҳақ-ҳуқуқингизни жа-а биласизда, а? – деди кесатиқ билан бўлим мудири. «Тўғрими?» дегандек Музроб Самиевичга маъноли қараш қиларкан. – Заҳирадаги энг зарур дори-дармонларни қачон, кимга ишлатишни сизмас, биз ҳал қиламиз! Сизга ўхшаб, ҳар кимга мурувват кўрсатаверсак, шифохонамизга дори етадими?! Заҳирада турганларнинг ҳаммаси пул, биров бекорга бермайди. Биласизми, кеча ишлатган уколингизнинг бир ампуласи неча сўм туради? Ахир у импортний! Кези келганда пулга ҳам топилмайди. Медбазадан ялиниб-ёлвориб, «йўли»ни қилиб, зўрға олиб келамиз. Сиз бўлсангиз...

– Эсингиздами, ҳов бир йили ҳокимнинг жиянига заҳирадан ҳеч вақо топиб беролмай, хижолат бўлганимиз, – Музроб Самиевич унинг гапини илиб кетди. – Яхшиямки эртасига пулга бўлса-да топиб келдик. Акс ҳолда...

– Демак, тушунарли, – деди Ўктам бошини хиёл тебратиб – мен ҳам кечаги уколнинг пулини маошимдан тўлайман, розимисизлар?

– Нима бало, ўша аёл қариндошингизми дейман? – Музроб Самиевичнинг юзида истеҳзо пайдо бўлди. – Ё бошқа гап борми? Боласи касал бўлганидан кейин ўзи тўласин. Сизнинг вазифангиз даволаш, меҳр-шафқат кўрсатиш эмас!

– Йўқ, бундай қилолмайман! – Ўктамнинг кўзларида ёниқ шуъла акс ланди. – Бемор ким бўлишидан қатъий назар, виждонан иш тутиш шарт. Мен бунга бурчлиман. Гиппократ қасамини номигагина ичган эмасман!

– Шунақами ҳали? – бўлим мудири қўлидаги қаламини зарда билан стол устига иргитди. – Демак биз Гиппократ қасамига хиёнат қиляпмиз эканда, а?! Ўзингизни олижаноб кўрсатиб, беморлар орасида енгил-елпи обрў топмоқчимисиз? Хов, билиб қўйинг, беморлар бу ерда омонат, биз эса қолурмиз. Ҳамкасбингизнинг муолажаларини ревизия қилишга ким ҳуқуқ берди сизга?

– Қанақа ревизия қилибман? – елка қисди Ўктам.

– Билиб туриб, билмасликка оласиз, – Мадумар Давлатов кўзойнагини қўлига олиб, қошларини чимирди. – Ҳаммамиз учун ҳурматли Музроб Самиевич ўша беморга қўйган ташхисига шубҳа билдириб, бошқа ташхис бўйича муолажани ўтказибсизку?! Ёзиб берган дори-дармонларининг ярмини «буларнинг мутлақо кераги йўқ», деб беморнинг онасини иккилантириб қўйибсиз.

– Тўғри, мен улардан фойдаланмасликни маслаҳат бердим. Негаки, ўша дори-дармонлар шамоллаш бўлсагина ишлатилиши мумкин. Болада эса шамоллаш аломатлари йўқ. Ёш мурғакни кераксиз дори-дармон билан беҳуда заҳарлашнинг нима кераги бор?

Буни эшитиб, Музроб Самиевичнинг зардаси қайнаб кетди, қўллари қалтирай бошлади. У ўрнидан туриб. Ўктамга еб қўйгудек бўлиб ўқрайди.

– Менга ақл ўргатишга ҳали ёшлик қиласиз, хўпми? – унинг овози дағдағали тус олди. – Оқ халатни эгнимга илганимда сиздақаларнинг ортидан бир тўда чивин эргашиб юрарди. Практикаларингизни менинг қўлимда ўтказганингизни унутманг, ука! Энди сиз билан бўлдингиз-у, биз ортда қолиб кетдикми? Бу масалани кенгаш йиғилишига қўйишингизни сўрайман жаноб Давлатов! Унинг ёнида еттинчи палатадаги беморни Ўктамжоннинг (у «шерим» атайин қўшди) қарашли палатага ўтказдириб қўйсангиз. Даволаниш тартибини бузган, ташхисга шубҳали қараб касбдошнинг ҳурматини ерга урган ҳамкасбнинг тиббий кенгаш шубҳали ишини ўринсиз, деб ҳисоблайман.

Бўлим мудири маъқул дегандек тепакал бошини силкитиб, столдаги қоғозлардан бирига нималарнидир ёзиб қўйди.

* * *

Деярли уч соатга чўзилган тиббий кенгаш йиғилишидан Ўктам ҳорғин ҳолатда, руҳияти тушган қиёфада чиқиб келди. Ёлғизликни истаб, совуқ тушганидан кимсасиз бўлиб қолган шифохона хиёбонига бурилди. Икки четига тош ётқизилган нам йўлакдан жим юриб борар экан, ҳозиргина тугаган муҳокамадаги гап-сўзлар қулоқлари остида ҳамон жарангларди:

– «Етарли даражада тиббий асосга эга бўлмай туриб, нега икки яшар беморга бевосита қон қуйдингиз?»

«– Мен тегишли тиббий хулосалар, анализлар билан танишиб чиққандан кейин, қолаверса беморнинг ҳолатини кўриб, ноилож шундай йўл тутишни маъқул кўрдим».

«– Бундай вазиятда камида уч нафар врач билан маслаҳатлашиб, кейин қон қуйиш зарурлигини билмабмидингиз?»

«– Билардим. Лекин ишимизнинг ёзилмаган қоидалари ҳам борку? Сизларни ярим кечада чақиртириб, маслаҳат ўтказгунча беморнинг аҳволи хавф остида қолиши мумкинлигини ўйлаб, сўнгги чорани ишга солишга мажбур бўлдим».

«– Беморнинг қон группасига сизнинг қонингиз мувофиқ келмай қолса, не кўргулик бўлишини шифокор бўлатуриб тушунмадингизми?».

«– Менинг қоним биринчи группага мансуб. Тиббий дафтарчамда бу ҳақда тегишли белги бор. Институтда ўқиб юрганимдаёқ универсал донор сифатида ҳамма группаларга тегишли беморларга қонимни берганман. Шунинг учун иккиланиб ўтирмадим». Ўктам хиёбон ўртасидаги юзасини муз қоплаган ҳовузча бўйига етай деб қолганда, аллакимнинг чақираётганини эшитиб, ортига қаради. Ўзидан тўрт-беш қадам нарида ҳамкасб дўсти – Ғуломжон шошиб келарди. Шошилганидан оппоқ халатининг тугмалари очилиб кетганди.

– Орқангдан шунча чақирсам ҳам эшитмайсан-а, – гина қилган бўлди у Ўктамга яқинлашган заҳоти. – Шунчалар хаёлпарастмисан? Бемаврид буёққа йўл солибсан: нима бало, бугунги «калтак»лашлардан тўйиб, ўзингни анави ҳовузга ташлагани келаётганмидинг?

Дўстининг ҳазилидан Ўктам мийиғида кулиб: «Хўш, яна қанақанги гапларинг бор?» дегандек унга тикилди.

– Медсоветдан чиқиб хонангга кирсам йўқ экансан, – Ғуломжон ажабланган каби елкасини қисиб, қўлларини икки ёнга ёзди. – Ҳеч ким кўрдим, демайди. «Бор-е!» деб аччиқланиб, уйга кетвордимикин-а», дея ўйланиб туриб ойнадан мундоқ қарасам, ошиқу беқарорлардек хаёлга ғарқ бўлиб кетаётган экансан.

Кейин у кўзлари киртайиб, юзи сўлғинлашиб қолган Ўктамга ачиниш билан қараб, унга тасалли берган бўлди:

– Юр, дўстим, хафа бўлма, хизматчиликда бўларкан-да. Мевали дарахтга ҳамиша тош отилади.

Ўктам чуқур «уфф» тортганича ортига бурилиб, келган йўлидан дўсти билан ёнма-ён анчагина жим кетди. Аммо охири сабри бўлмай, Ғуломжоннинг елкасидан ушлаб ўзига қаратди.

– Менга қара, мен бурчимни бажаргандим-ку?! Нега менга бунинг учун ҳайфсан аталмиш жазони лойиқ кўришди?! – У аччиқланиб қўлларини кескин силтади. – Демак «ЧП» бўлганда «катта»лар билади, нима дейишса шу», деб беморни қуруқ гап билан овунтириб тураверишимиз керак экан-да! Тўғри, мен хато қилдим: беморга бевосита қон қуйиш мумкинмас. Лекин қоқ ярим кечада, измингда фақатгина саноқли дақиқалар қолганда, ҳар қандай қонун-қоида ҳам кўзингга кўринмас экан. Қилмишимдан хафамасман: боланинг яшашига умид уйғонди.

– Эшитишимча, ўша бемор болани сенга қарашли палатага ўтказишганмиш, – Ғуломжон шундай деб юришдан тўхтаб, ўнг қўлини меҳрибонлик билан дўстининг елкасига ташлади. – Муолажалар учун қанақанги ёрдам керак бўлса тортинмай айтавер. Ёш бўлсангда малакали шифокорсан: сенга ўргатишнинг аслида кераги йўқ. Хўш, энди даволашни қай тарзда давом эттирмоқчисан?

Ўктам рўпарасидаги баҳайбат чинорнинг тарвақайлаб кетган шохларига кўз югуртирганча бир муддат тек қотиб қолди. Сўнг нималарнидир мулоҳаза қилган бўлиб, ўйчан ҳолда дўстининг сўровига жавоб қайтарди:

– Қўйган ташхисимдан қайтмайман – болада Верльгоф касаллиги аниқ сезилиб турибди. Кечадан бошлаб преднизалон, кальций глюконат, витамин «С»ларни муолажа учун белгилаб қўйдим. Эртага унга яна қон қуямиз. Болакай тузалиб кетса, ҳайфсанлар ҳам, чеккан ташвишларим ҳам унутилиб кетса ажабмас.

– Ташхисинг ҳар қалай жиддий. Укол, дори-дармонлар масаласини нима қиласан? Хафа бўлмагин-у, энди сенга заҳирадагиларнинг эшиги берк бўлса керак. Ё сен ҳам Музроб Самиевичга ўхшаб...

– Йўқ, бундай қилишга виждоним чидамайди! Фикрингни тушуниб турибман: белгиланган укол, дори-дармонларинг тақчил, бунинг устига қиммат, уларни қаердан топасан, демоқчисан-да. Кеча ошпазимиз қўқисдан айтиб қолди: беморнинг онасини моддий шароити унчалик эмас экан. Эри эса аллақаёқлардамиш. Бир ҳафта бўлибдики улардан ҳеч ким хабар олмасмиш. Шуни билиб туриб, мен ўша аёлдан пул сўрашим керакми? Унда эркаклик ғурурим, шифокорлик бурчим қаёққа кетади?! Ундан кўра, мана шу халатимни улоқтириб, бу ердан бош олиб кетганим минг марта афзал!

Ўктам қизишиб, қўлларини силтай-силтай гапирар экан, Ғуломжон айтган сўзининг устидан чиқмагунча тиниб-тинчимайдиган дўстига қўлидан келганича ёрдам беришини дилига тугиб қўйди.

Ҳалимжон ТОҲИРОВ.

Муассис: Ўзбекистон «Адолат» СДП Сиёсий Кенгаши ва «Адолат» газетаси ижодий жамоаси.

Бош муҳаррир: Тўхтамурод ТОШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Т. О. ДАМИНОВ, А. Ғ. ҒУЛОММАҲМУДОВ, А. ЖЎРАБОЕВ, Р. З. АҲМАДАЛИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Р. Р. ҲАЙДАРОВ, М. МЎЙДИНОВ, К.РИХСИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Р. М. АЗИМОВ, Т. И. ЭРГАШЕВ, А. МАМАЖОНОВ, Ў.Ф. ЖЎРАЕВ, Н. НУРМАТОВ, М. КАЛОНХОНОВ, Д. Ғ. ТОШМУҲАМЕДОВА, З. Т. ТЎРАҚУЛОВ (ўз мухбир).

Мулоқот учун телефонлар:
Қабулхона — 133-41-89.
Хатлар ва шикоятлар бўлими — 136-55-64.
Котибият — 136-55-96.
Факс: (8.371) 133-41-89.

МАНЗИЛИМИЗ:
700047, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат Матбуот қўмитасидан 140 рақам билан рўйхатдан ўтган.
Буюртма Г— 400,
Ҳажми—2 табоқ.
Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2

«Шарқ» нашриёт - матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.

Навбатчи— Илҳом СИДДИҚОВ | Саҳифаловчи — Бахтиёр ҚЎШОҚОВ

Газета IBM компьютерида терилди.

Босишга топшириш вақти—20.00.

● Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқ қилиши мумкин. ● Реклама ва эълонлар ҳаққонийлиги учун буюртма берувчи масъулдир. ● «Адолат»дан кўчириб босиш фақат таҳририят рухсати билан амалга оширилади.
t Мазкур белги остида тижорат мақолалари чоп этилади. ● Газетанинг сифатли босилишига босмахона масъул.

Босишга топширилди 20.30.